

UDENRIGSMINISTERIET

RETTE TIL KUNST OG KULTUR

DANMARKS STRATEGI FOR KULTUR OG UDVIKLING

**UDKAST
MARTS 2013**

Forord

Strategien for Danmarks udviklingssamarbejde "Retten til et bedre liv" blev vedtaget af Folketinget i maj 2012. Strategien har til formål at bekæmpe fattigdom og samtidig hjælpe mennesker med at realisere deres ret til et bedre liv. Strategien understreger følgende:

"Et dynamisk kulturliv udgør en central del af et uafhængigt civilsamfund. Kunst og kultur skaber kritiske refleksioner og engagement hos befolkninger og er et vigtigt led i udviklingen af moderne, demokratiske samfund."

Kunst og kultur er essentielle elementer i ethvert samfund og kan virke styrkende og inspirerende i forhold til udviklingsprocesser og fremme forståelse og tolerance. På landeniveau støtter Danmark kulturen gennem programmer og samarbejde med kunstnere og kulturinstitutioner. Ved at arbejde direkte med ligesindede i en række udviklingslande bidrager gensidig inspiration, samarbejde og udveksling ikke blot til kulturel berigelse, men også til økonomisk vækst og sociale fremskridt. Tiden er inde til at inkorporere kunst og kultur som nøgleelementer i Danmarks udviklingssamarbejde. Nu skal vi høste frugten af de gode erfaringer og udvikle strategiske og systematiske mekanismer, så disse elementer kan udnyttes fuldt ud inden for Danmarks overordnede strategi, der bygger på en menneskerettighedsbaseret tilgang.

Det er på denne baggrund, at *Retten til Kunst og Kultur* søger at stille strategiske retningslinjer og inspiration til rådighed for aktører inden for kunst, kultur og udvikling. Siden 1998 har CKU (Center for Kultur og Udvikling) implementeret programmer i samarbejde med danske ambassader, kulturinstitutioner, kunstnere og udviklingsaktører. De 15 års erfaring har givet mange gode eksempler på kunst og kulturs vigtige rolle inden for udvikling; erfaringer, der kan inspirere det fremtidige arbejde.

Nærværende strategi er herudover resultatet af konsultationer med ressourcepersoner og eksperter fra forskellige dele af verden, som har deltaget i en international workshop i København i november 2012. Værdifuldt input har sikret, at strategien adresserer de udfordringer og muligheder, der er i spil på den globale scene. Jeg ønsker at takke alle dem, der har delt deres synspunkter og givet input til denne strategi.

(Udviklingsministeren)

Indhold

1. Realisering af menneskerettigheder gennem kultur og udvikling	4
2. Styrke menneskers handlekraft gennem aktiv deltagelse i kunst og kulturelle aktiviteter	7
3. Sikre ytringsfriheden for kunstnere og kulturaktører	10
4. Bidrage til økonomisk vækst gennem kreative industrier	12
5. Styrke fred og forsoning i post-konfliktområder gennem kunst og kulturelle aktiviteter	14
6. Fremme interkulturel dialog og interkulturelt samarbejde	16
7. Gennemførelse af strategien	17
Ordlister over begreber med relation til kunst, kultur og udvikling	22

1. Realisering af menneskerettigheder gennem kultur og udvikling

1.1 Hensigt og målsætning

Hensigten med Danmarks strategi for kultur og udvikling er at etablere strategiske retningslinjer og give inspiration til en styrket rolle og prioritering af kunst og kultur i danske udviklingsprogrammer. Herigennem vil Danmark fortsat spille en aktiv og konstruktiv rolle internationalt inden for kultur og udvikling. En styrkelse af det kulturelle samarbejde med andre lande bringer også inspiration og nye perspektiver fra andre dele af verden til Danmark og giver mulighed for gensidig berigelse.

Nærværende strategi tager udgangspunkt i *Retten til et bedre liv*, strategien for Danmarks udviklingssamarbejde (2012). Denne angiver, at "internationale menneskerettigheder er en del af vores kerneværdier og udgør en forandringsfaktor, netop fordi de er baseret på tilsagn, som landene selv har givet". Danmark har forpligtet sig til at gøre mere systematisk brug af FNs menneskerettighedskonventioner, standarder, normer og instrumenter i sit udviklingssamarbejde. Derfor er nærværende strategi baseret på menneskerettighedstilgangen og internationale, forpligtende tilsagn i relation til kultur og ytringsfrihed. Endvidere bygger strategien på erfaringer opnået gennem kultur- og udviklingsprogrammer støttet af Danida og CKU, både i udviklingslande og med aktiviteter i Danmark.

Målsætningen for denne strategi er at bidrage til bekæmpelse af fattigdom, styrkelse af demokrati og skabelse af fred ved at fremme den universelle ret til at ytre sig og deltage i kultur i overensstemmelse med Menneskerettighedserklæringen, FN's menneskerettighedskonventioner og UNESCOs Konvention om Beskyttelse og Fremme af de Kulturelle Udtryksformers Mangfoldighed.

Strategien vil lægge stor vægt på uddannelse og træning inden for kunst og kultur. Støtte kan gå til både uddannelse og kapacitetsudvikling inden for de traditionelle kunstarter og de nye kreative industrier. Tiltag til udvikling af talentmassen med henblik på at sikre lokal fremvækst af kunstnere og kulturaktører på både kort og langt sigt vil blive søgt indbygget i programmerne i de enkelte lande.

1.2 Den globale kontekst

I en globaliseret verden er udviklingen i ét land i stigende grad afhængig af, hvad der sker i andre dele af verden. Den stigende adgang til medier og mulighederne for konstant at kunne dele information baner vejen for kommunikation på tværs af kloden. En udvikling, der giver store muligheder, men samtidig indebærer en risiko for ensartethed, der kan true en fælles kulturel forståelse i områder, hvor vanskelige transitioner er i gang eller konflikter finder sted. I denne dobbelte proces er behovet for at støtte kulturel mangfoldighed gennem lokal kunst og kultur lige så vigtig som styrkelse af adgangen til globale medier og information.

Selvom kunstnere gennem historien ofte har fundet inspiration i samfundsmæssige forhold, hvor de giver udtryk for problemer og mangler gennem metaforer og kreative udtryk, er deres rolle som kritikere fortsat ofte under pres. Ytringsfrihed som en fundamental menneskerettighed, der også omfatter kunstnere, er derfor et nøgleområde for støtte

I det seneste årti har kreative industrier oplevet en betydelig vækst. Midt i den værste økonomiske krise i 70 år har vækst i den kreative sektor overgået de traditionelle sektorer i den globale økonomi, såsom handlen inden for industrivarer.¹ En innovativ, kreativ industrisektor forudsætter, at mennesker har plads til kreativ udfoldelse for frit at kunne udtrykke deres ideer. Desværre krænkes menneskers ret til at deltage i kultur og frit at udtrykke sig kunstnerisk i mange dele af verden af undertrykkende stater eller grupperinger. Med globaliseringen står mange lande over for udfordringer med at kunne rumme en mangfoldighed af udtryk og sikre diversitet og pluralisme. Det er i denne kontekst nærværende strategi er udviklet.

Støtte til kunst og kultur kan have værdipolitiske implikationer og kan skabe både debat og udfordre værdipolitiske dagsordener. Den rettighedsbaserede tilgang betyder, at denne strategi har til hensigt at bidrage til positive forandringer for den brede befolkning. Omvendt vil der ikke kunne gives støtte til aktører med en kunst- og kulturforståelse, der bidrager til at fastholde befolkningen i uvidenhed, ulighed og fattigdom.

Med et rettighedsbaseret udgangspunkt og et indbygget værdipolitisk kompas baseret på de universelle menneskerettigheder vil denne strategi fremme en dialogorienteret og inkluderende dagsorden, hvor der lægges vægt på samarbejde, forsoning, etablering af tillid og gensidig forståelse.

1.3 Menneskerettigheder, kultur og udvikling

Den internationale konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder² anerkender og beskytter menneskets kreativitet og traditioner ved at understrege, at alle mennesker har **ret til at deltage i kultur**, og at stater skal respektere den frihed, som er uundværlig for kreativ aktivitet. Ifølge vedtagne menneskerettighedsprincipper har alle mennesker også retten til **ytringsfrihed**, som bl.a. indebærer frihed til at søge, modtage og give udtryk for ideer og tanker af enhver art uden begrænsninger, enten verbalt, på skrift eller i trykt form, udformet som kunst eller gennem andre udtryk. Samtidig har stater pligt til at fremme og bevare kulturelle aktiviteter og artefakter – i særdeleshed dem, der har universel værdi; og skal beskytte de “åndelige og materielle interesser”, der opstår som resultat af kunstnerisk produktion.

I sin 66. samling i 2011 anerkendte FNs Generalforsamling, at **kultur er en vigtig komponent i menneskets udvikling**. Forsamlingen slog fast, at kultur repræsenterer en “kilde til identitet, innovation og kreativitet for individet og samfundet, og er en vigtig faktor i social inddragelse og fattigdomsbekæmpelse, der baner vejen for økonomisk vækst og ejerskab til udviklingsprocesserne”. Den angiver også, at kultur bidrager til udviklingen af innovative, kreative færdigheder hos mennesker og er en vigtig komponent i modernisering og nyskabelse i det økonomiske og sociale liv. Endvidere blev relevansen af regionale og internationale samarbejdsmekanismer for indsatser på områderne for kultur og kunstnerisk skabelse fastslået.

Danmark har længe anerkendt vigtigheden af kultur som et centralt element i udvikling. Kultur forstået som summen af alle former for social praksis har ofte spillet en tværgående rolle i opnåelsen af udviklingsmål og kan i sig selv være en drivende faktor i udviklingen. Kultur forstået som kreative og kunstneriske udtryk, fx i

¹ UNCTAD Creative Economy Report 2010

² Den internationale konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, Vedtaget af FN i 1966, trådte i kraft 1976

form af scenekunst, litteratur og billedkunst, “skaber kritiske refleksioner og engagement hos befolkninger og er et vigtigt led i udviklingen af moderne, demokratiske samfund”.³ Et åbent og uafhængigt kulturliv skaber grundlag for udvikling og udveksling af ideer, tanker og fortolkninger af virkeligheden, som bidrager til et pluralistisk og blomstrende civilsamfund.

Et nøgleaspekt i denne kontekst er **kulturel mangfoldighed**, som henviser til de mange forskellige måder, hvorpå grupper og samfund finder deres kulturelle udtryk. FNs medlemslande, som har ratificeret UNESCOs konvention om beskyttelse og fremme af de kulturelle udtryksformers mangfoldighed, fastslår, at kulturel mangfoldighed er et “iboende træk ved menneskeheden”, og at den er en del af menneskehedens fælles arv, som “bør respekteres og bevares til gavn for alle”.

Det grundlæggende i konventionen er princippet om, at kulturel mangfoldighed *kun* kan beskyttes og fremmes, “hvis menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder, fx ytrings-, informations- og kommunikationsfriheden, og individets mulighed for frit at vælge kulturelle udtryksformer er garanteret”. Vores mulighed for at vælge kulturelle udtryksformer – at være, hvem vi er, og hvem vi ønsker at være og leve vores liv, som vi ønsker – omtales ofte som **kulturel frihed**. Kulturel mangfoldighed må således ikke opnås på bekostning af kulturel frihed.

Kultur og kunst kendetegner nogle af **menneskets grundlæggende egenskaber** – såsom kreativitet, evnen til at udtrykke sig, kommunikere og agere socialt. Studier har vist, at disse aspekter også er vigtige elementer for mennesker og samfund i bekæmpelse af fattigdom, opbygning af fred, fremme af menneskerettigheder og demokratisk udvikling. Evnen til at løse problemer, give sin mening til kende, indgå i offentlige debatter og opbygge social kapital er væsentlige aktiver i udviklingen af samfundet. Den danske støtte rettes derfor mod aktiviteter, der har potentiale til at styrke disse evner og aktiver.

Ligesom kultur kan være en stærk positiv faktor i samfundet, kan den også udnyttes som et værktøj til undertrykkelse, eksklusion og ekstrem propaganda. Selvom kulturel identitet ikke nødvendigvis udgør den primære årsag til konflikter, kan den benyttes som drivkraft for politisk mobilisering. Endvidere forsvares praksis, såsom omskæring eller udstødelse, som værende kulturelle traditioner, mens nye udtryksformer kan være dybt anstødelige og splitte folk. Den danske støtte til kultur og udvikling er baseret på menneskerettighedsprincipper. Enhver kulturel aktivitet, der bidrager til diskrimination, nægter mennesker lige muligheder eller krænker deres rettigheder, kan ikke støttes.

Med udgangspunkt i udfordringerne i den aktuelle globale kontekst, Danmarks internationale menneskeretslige forpligtelser samt erfaringerne fra Danmarks hidtidige engagement i kultur og udvikling vil den fremtidige danske støtte til kultur og udvikling primært fokusere på følgende strategiske prioriteringer:

1. Styrke menneskers handlekraft gennem aktiv deltagelse i kunst og kulturelle aktiviteter
2. Sikre ytringsfriheden for kunstnere og kulturaktører
3. Bidrage til økonomisk vækst gennem kreative industrier
4. Styrke fred og forsoning i post-konfliktområder gennem kunst og kulturelle aktiviteter
5. Fremme interkulturel dialog og interkulturelt samarbejde

³ 2012 Strategien for Danmarks udviklingssamarbejde, Retten til et bedre liv

2. Styrke menneskers handlekraft gennem aktiv deltagelse i kunst og kulturelle aktiviteter

Danmark vil:

- Styrke retten til at blive hørt samt styrke de kreative udtryksformer hos marginaliserede grupper gennem aktiv deltagelse i kunstneriske og kulturelle aktiviteter.
- Støtte adgangen til kulturelle aktiviteter gennem udvikling af inkluderende kulturel og kunstnerisk infrastruktur.
- Styrke effektiv brug af kultur som middel til at adressere kritiske udfordringer, herunder sensitive emner, i udviklingssammenhæng.

‘Både politisk og økonomisk befinder palæstinenserne sig i et dødvande – uden en løsning på den israelske besættelse af deres land og uden udsigt til lindring af deres økonomiske situation. Ud fra disse perspektiver ser palæstinenserne nuværende og fremtidige situation temmelig dystre ud. Men ud fra kunstneriske og kulturelle perspektiver anes der håb. Gennem kunst og kultur kan vi finde nogle af de mest meningsfulde budskaber og markante udtryk, der omhandler Palæstinas

Støtte, som ydes til kultur og kunst, har det potentiale, at den kan **styrke menneskers færdigheder** på en række områder. Kultur spiller en vigtig rolle i udviklingen af evnen til at udtrykke sig, til at lære, og i forhold til selvtillid, selvværd, socialisering og opbygningen af en identitet. Fordelene ved leg og glæde og indvirkningen på den personlige udvikling har en dokumenteret virkning. I mødet med forskellige kulturelle traditioner og alternative ideer øges forståelsen for forskellighed og toleranceevnen. Det er også påvist, at kreativ hjerneaktivitet øger kritisk tænkning og hjælper mennesker til i højere grad at værdsætte personlig frihed.⁴

Kulturens forandringspotentiale virker ligeledes på det **kollektive** niveau. For det første er den frigørelse, som kreativitet og kulturelt engagement udløser, ofte inspirerende og smittende. Det er gennem kultur, at grupper, samfund og nationer opbygger og udvikler sig, men også udfordrer deres fælles identitet, historie, fortællinger og sociale sammenhængskraft. Det er gennem kultur, at fællesskabets moral og etiske værdier præsenteres og videregives til fremtidige generationer. Identitet hos mennesker, samfund og nationer manifesteres og beriges gennem kulturelle traditioner og kunstformer. Kultur kan give samfund fantasi til at opfatte det velkendte på en ny måde.

⁴ Moukhtar Kocache. “The Role of Culture i Social Transformation”, November 2012.

At ændre sociale værdier og normer er en lang og kompleks proces, som har vist sig ikke at være særlig realistisk eller effektiv gennem konventionelle metoder. Demokratisering og øget deltagelse kan ikke finde sted, uden at nye og mangeartede fortællinger opstår og finder fodfæste i den offentlige sfære. Kultur kan medvirke til større bevidsthed om fælles historier og derved bidrage til formulering af ønsker og visioner for samfundsudviklingen.

For fattige og marginaliserede mennesker repræsenterer kulturelle udtryksformer således en mulighed for at opnå vigtige færdigheder, der kan forbedre deres personlige frihed, valgmuligheder og fremtidsudsigter. De giver også mulighed for, at mennesker, der lever i fattigdom kan komme til orde, øge deres deltagelse i samfundet og derved opnå større indflydelse.

Marginaliserede grupperes aktive deltagelse i kulturelle aktiviteter kan forbedre deres position i samfundet og således udfordre de eksisterende magtstrukturer. Det gælder fx for kvinder, unge og etniske minoriteter.

I denne kontekst er uafhængige kulturhuse og -faciliteter en vigtig ressource. I mange lande repræsenterer disse fora 'fri-steder', hvor der er mulighed for personlig udvikling, møder med ligesindede og hvor nye ideer, kritisk debat og dialog kan komme til udtryk.

Forholdet mellem kulturarv og tradition og avantgarde og kunstnerisk innovation kan enten være begrænsende eller gensidig fordelagtig. I sidstnævnte tilfælde kan det sammenlignes med et barn, der sidder på sin fars eller mors skulder og lærer om traditionernes verden. Når hun selv kan løbe omkring, tænke og skabe, ser hendes forældre stolt på. Hvis forældrene sidder på barnets skulder, holdes hun fast i traditioner. **Jacques Matthiessen, dansk teaterdirektør**

Kulturelle aktiviteter har også spillet en vigtig rolle i formidling og opmærksomhedsskabelse på centrale udviklingsområder. Dette opleves eksempelvis ofte i HIV- og Aids-programmer, hvor kreative og kulturelle udtryksformer bruges til at tage fat på følsomme og komplekse problemstillinger. Kulturelle aktiviteter kan være et effektivt middel til at gøre opmærksom på kritiske emner, især blandt de fattige og de marginaliserede grupper. At støtte kultur udelukkende som et kommunikationsmiddel er dog ikke en tilstrækkelig måde at sikre en levende, kreativ og pluralistisk kultursektor på. Derfor skal støtte til skabelse af en kritisk bevidsthed gennem kultur foretages forsigtigt og ansvarligt for ikke at fordreje eller have en negativ indvirkning på ytringsfriheden i kultursektoren.

Som eksempel på interventioner, der støttes inden for dette område, kan nævnes uddannelsesprogrammer og film-, musik- og teaterprojekter for børn og unge, hvis mål er at inddrage dem i en række inspirerende kunstformer og kulturelle aktiviteter. Her kan de møde ligesindede og udtrykke sig frit i fælles, kulturelle aktiviteter. En anden type intervention er at styrke kapaciteten af eksisterende kulturelle institutioner for at udvide deres indsatsområder og give adgang til bredere befolkningsgrupper.

Børne-tv i Nepal. Med hjælp fra danske specialister har et nepalesisk filmhold produceret børne-tv-serien "Maja and Max", hvis udgangspunkt er børns hverdagsliv. Serien har defineret standarder for børne-tv i Nepal og har skabt væsentlig interesse. Programmets formål er at udvikle børns kreativitet og læring gennem kvalitets-tv, der stimulerer deres fantasi og kritiske tankegang. Børne-tv i Nepal har som oftest været moraliserende, og markedet er domineret af udenlandske serier. I næste fase skal de nepalesiske partnere selv være ansvarlige for produktionen, og hovedparten af omkostningerne skal dækkes af lokale sponsorer. **CKU i samarbejde med den Danske Ambassade i Kathmandu**

Udvikling af unges potentiale i Uganda. Gennem årene har Uganda oplevet mange politiske konflikter, og hvert enkelt geografisk område har som regel sine egne sange og danse. I Uganda udgør unge det største befolkningssegment. Det overordnede mål for et treårigt kultur- og udviklingsprogram har været at forene ungdommen i Uganda gennem kulturelle tiltag. Vi har benyttet et geografisk fokus med perspektivet om at føre den nordlige del af landet og andre regioner sammen (for at skabe kulturel forståelse og bekæmpe konflikter) - det har primært været: Kampala, Gulu, Karamoja, Mbale, Jinja, Arua og Mbarara. Temaer inden for film, dans og musik var fokus for tre partnerskabsprojekter mellem danske og ugandiske partnere, hvor udviklingsmålet er: At opfordre ungdommen i Uganda til at deltage i innovative kunstarter for at opnå social sammenhæng og økonomisk udvikling. De tre komponenter/partnerskaber, der har opnået gode resultater, og evnet at forene unge fra forskellige regioner er: Ungdom & Film; Ungdom & Hip Hop; Ungdom & Teater. **CKU i samarbejde med den Danske Ambassade i Kampala**

Kunstuddannelse i grundskoler i Vietnam. En pilotfase for at støtte uddannelse inden for kunst i grundskoler på to lærerseminarier nord for Hanoi via et partnerskabssamarbejde med University College Sealand og Thai Nguyen Teacher Training College under det dansk-vietnamesiske kultur- og udviklingsprogram har været så vellykket, at undervisningsministeriet har besluttet, at når pensummet skal revideres i 2015, så skal kunstuddannelse fremover indgå i det faste pensum for alle grundskoler i Vietnam. Til den tid vil 16 undervisere være uddannet gennem fase 1, og disse vil undervisningsministeriet bruge til at uddanne yderligere 360 undervisere i løbet af 12 undervisningssessioner. Ministeriet vil bruge de nye undervisere til at uddanne samtlige billedkunstlærere på grundskoler i hele landet. Planen er, at det undervisningsmateriale, der er blevet fremstillet i første fase, skal revideres efter gennemgang, og derefter skal det trykkes og distribueres til alle grundskoler i Vietnam. **CKU i samarbejde med den Danske Ambassade i Hanoi**

3. Sikre ytringsfriheden for kunstnere og kulturaktører

Danmark vil:

- Skabe rum og demokratiske platforme for kunstnerisk ytringsfrihed.
- Adressere principperne for kunstnerisk frihed i dialog med nationale regeringer og i internationale fora.
- Arbejde for beskyttelse af kunstnere ved at støtte netværk for kunstnerisk frihed og internationale beskyttelsesforanstaltninger.
- Styrke kapacitet og udfoldelsesmuligheder for kunstnere og deres organisationer.

Frie kunstneriske udtryk opmuntrer til nysgerrighed, mangfoldighed og fantasi. Kunst tjener ofte som et referencepunkt, der genererer kritiske refleksioner og debatter om menneskets identitet, modernitet og socialpolitiske emner. Kunst kan udfordre mennesker til at se ting på nye måder. Den kan bidrage til at drage magthavere til ansvar, eksponere korruption samt stille krav om ansvarlighed. Det kunstneriske udtryk kan være direkte og provokerende, eller diskret stille spørgsmål ved hjælp af metaforer – ofte med samme resultat. Som en del af civilsamfundet er en dynamisk og visionær kultursektor derfor en potentiel stærk “forandringsagent” i forhold til pluralisme, åbenhed og respekt for menneskerettigheder. Kultur kan i mange sammenhænge virke bevidstgørende og mobiliserende og få folk til at forholde sig mere åbent og kommunikerende til deres omverden. Det er ikke tilfældigt, at kunstnere altid har været fremtrædende i bevægelser, revolutioner og forandringsprocesser.

I praksis er denne grundlæggende menneskerettighed dog ofte begrænset gennem en række tiltag herunder censur, restriktive presselove samt chikane af journalister, bloggere og andre, der giver udtryk for deres mening, samt en hård kurs mod religiøse minoriteter og anden undertrykkelse af basale rettigheder. Kunstnere lever farligt i mange lande. Ifølge Freedom House risikerer mere end 1,6 milliarder mennesker – 23 % af verdens befolkning – repressalier af en eller anden art, hvis de forsøger at bruge deres ytringsfrihed. Borgere, som tør håndhæve deres menneskerettigheder i disse undertrykkende lande, udsættes typisk for chikane og fængsling og bliver ofte udsat for fysisk eller psykisk vold. I disse lande er statskontrol over det offentlige liv vidt udbredt, og den enkelte har ganske få, hvis overhovedet nogen, muligheder for at opnå retfærdighed i forhold til de forbrydelser, staten begår over for dem.⁵ Knap en tredjedel af FNs medlemsstater udøver kraftig censur.

Aktiviteter, der støtter ytringsfrihed for kunstnere og kulturelle aktører, kan omfatte støtte til etablering af netværk, etablering af platforme til brug for dialog og udveksling af viden, støtte til kunstnere i eksil gennem

⁵ Worst of the Worst 2012: The World’s Most Repressive Societies, Freedom House 2012

produktionsstøtte og udstillinger, samt beskyttelse af retten til ytringsfrihed gennem international opmærksomhed og beskyttelse af individuelle kunstnere.

Et netværk af bloggere i Mellemøsten: Over de sidste tre år har CKU støttet udviklingen af netværk af kvindelige bloggere i Mellemøsten. Bloggerne befinder sig forrest i kampen om kvinders rettigheder og demokratiske reformer. Samtidig er det en meget sårbar gruppe, der forfølges af myndighederne pga. deres kritiske synspunkter. At indgå i netværk med ligesindede har gjort dem meget mindre sårbare, og deres indbyrdes udveksling af information har været årsag til nye initiativer, herunder kampagner, der skaber stor offentlig bevågenhed og støtte, hvilket har resulteret i en heftig, offentlig debat om lovgivning, normer og adfærd. **CKU i samarbejde med Det Arabiske Initiativ**

4. Bidrage til økonomisk vækst gennem kreative industrier

Danmark vil:

- Styrke lokal jobskabelse og bæredygtighed i kreative industrier.
- Styrke iværksætterånden blandt kunstnere og kulturaktører med potentiale for forretningsudvikling.
- Støtte initiativer, der skaber forbindelse mellem den kreative og finansielle sektor med henblik på kapacitetsudvikling og tilvejebringelse af ressourcer.
- Fremme uddannelse, mentorordninger og etablering af netværk for kulturelle iværksættere inden for forretningsudvikling.

Konventionen om kulturel mangfoldighed⁶ understreger, at medlemsstater skal støtte fattigdomsbekæmpelse i udviklingslande gennem en styrkelse af de kreative industrier i udviklingslande ved at:

- I. skabe og styrke kulturel produktion og distributionskapacitet i udviklingslande;
- II. lette adgang til det globale marked og de internationale distributionsnetværk for deres kulturelle aktiviteter, varer og serviceydelser;
- III. medvirke til at skabe levedygtige lokale og regionale markeder;
- IV. indføre, hvor muligt, relevante foranstaltninger i rige lande med henblik på at lette adgangen til deres område for de kulturelle aktiviteter, varer og serviceydelser fra udviklingslande;
- V. yde støtte til kreativt arbejde og fremme den frie bevægelighed for kunstnere fra udviklingslandene, hvor det er muligt;
- VI. fremme relevant samarbejde mellem rige lande og udviklingslande, bl.a. inden for musik og film;

Hvis samfundet skaber et miljø, hvor den enkelte kan udvikle sine kreative evner, kan fattigdom bekæmpes. Professor Muhammad Yunus

Kilden til det økonomiske potentiale inden for kunstarter og kultur er kreativitet. Alle økonomiske sektorer nyder godt af den kreativitet, som kultur og kunst fremmer gennem stimulering af kreativ indsigt, innovation og ideer i samfundet. Kreative industrier udgør et væsentligt potentiale som drivkraft for økonomisk vækst, entreprenørskab og jobskabelse. At investere i kreative industrier i lavindkomstlande kan være til direkte gavn for sårbare befolkningsgrupper, herunder kvinder og unge. Behovet for kapitalinvesteringer er begrænset, og det er forholdsvis nemt at komme ind på markedet. Derfor udgør investeringer i kreative

⁶ UNESCO's Konvention om beskyttelse og fremme af de kulturelle udtryksformers mangfoldighed

industrier og den kulturelle sektor en unik mulighed for økonomisk udvikling og beskæftigelse i udviklingslandene.⁷

Den kulturelle eller kreative industris produktionskæde kan forstås som en, hvor skaberen eller kunstneren starter med at få en kreativ idé, som derefter kombineres med andet input for at fremstille en kulturel vare eller serviceydelse, og denne gennemgår således flere faser, i løbet af hvilke varen/serviceydelsen tilføres værdi, og til sidst når den frem til forbrugeren. Værdikædetilgangen har vist sig at være nyttig i forbindelse med at vise forholdet mellem de 'rene' eller traditionelle kunstarter og de kommercielle eller industrialiserede kunstarter og kultur ved at betragte dem som 'faser' i den proces, der består i produktionen af økonomisk og kulturel værdi. Avril Joffe, 2012

Graden af respekt for menneskerettighederne er afgørende for at kunne skabe et gunstigt miljø for kreative industrier. Mangel på ytringsfrihed kan have en negativ indvirkning på kreativitet og de kreative industrier. Omvendt kan kreative industrier generere indtægter fra handel og ejendomsrettigheder.⁸

CKU med det danske - Design Network Africa/DNA. En pilotfase i et dansk regionalt program til støtte for kreative industrier i Afrika blev etableret for at identificere behov inden for designsektoren i Afrika. Design Network Africa (DNA) har forsøgt at etablere samarbejde for fremragende designselskaber, som fremstiller smukke, nutidige værker, over hele det afrikanske kontinent. Programmet samler æstetisk visionære personer fra Øst-, Vest- og Sydafrika og fokuserer på alle aspekter af kommercielt design lige fra produktudvikling til marketing, forhandlings- og produktionsevne osv. Fejlfinding inden for netværket støttes både i form af interne mentorer og med eksperter fra professionelle facilitatorer. **CKU i samarbejde med det udpegede koordineringsselskab, Source fra Sydafrika.**

Centralt for styrkelse af kreative industrier, vækstskabelse og opfyldelse af økonomiske rettigheder står konkurrence og innovation i kunstneriske produktioner.

Inden for kreative industrier omfatter de indsats, der vil blive støttet, kapacitetsudvikling i virksomhedsledelse, støtte til små og mellemstore virksomheder i den kreative sektor, adgang til finansiering og andet input samt støtte til regionale og nationale netværk af iværksættere inden for den kreative industri i udviklingslande. Der vil være særlig fokus på talentudvikling og understøttelse af en professionel kreativ sektor.

Fotoskole i Bamako, Mali. I Mali arbejder fotografer inden for et meget begrænset, lokalt marked, som primært består af bryllups- og portrætfotografering. Fotografer i Mali kæmper for at tjene til føden, da konkurrencen er stor, og lønnen er lav. Målet har været at indføre et nyt uddannelsessystem på fotoskolen CFP (Cadre de Promotion pour la Formation en Photographie) i Bamako. Samarbejdet blev igangsat med Getty Images, og stock-fotografering, hvor indtægterne deles mellem fotograferne og skolen som et bidrag til skolens drift. Med støtte fra de danske partnere Commerce & Culture er det lykkedes at udvikle en velfungerende skole, som er på vej mod at kunne klare sig selv. En webbaseret portal er også under udarbejdelse. Den har til formål at forbedre onlineuddannelse, skolens synlighed, netværks- og forretningsmulighederne for Malis fotografer på det internationale marked for stock-fotografering, kommerciel fotografering og blandt udenlandske fotografkollegaer. **CKU i samarbejde med den Danske Ambassade i Bamako**

⁷ Strengthening the cultural and creative economy in developing countries, Avril Joffe, 2012

⁸ The UN Creative Economy Report (2008 and 2010) - Avril Joffe, 2012

5. Styrke fred og forsoning i post-konfliktområder gennem kunst og kulturelle aktiviteter

Danmark vil:

- Styrke konfliktramte og fordrevne befolkningsgruppers adgang til kulturelle aktiviteter som en hjælp til genetablering af en normal tilværelse.
- Støtte kunst og kulturelle initiativer, der kan bidrage til at etablere tillid og gensidig forståelse i post-konfliktområder.
- Involvere kunstnere og kulturaktører i dialog og forsoningsprocesser.

Mange konflikter har en kulturel dimension, hvor de stridende parter identificerer sig med hver deres kulturelle baggrund. Nogle mener endda, at kulturel mangfoldighed kan være en direkte årsag til, at voldsomme konflikter opstår. Forsøg på underminering af kulturel identitet bruges ofte som strategi i krige og konflikter, for eksempel ved bevidst at ødelægge kulturarven i et område (fx Balkan, Irak og Afghanistan). Som oftest opstår konflikter dog i områder, hvor mangfoldigheden er forholdsvis begrænset (Somalia, Rwanda og Afghanistan). Der er også kun få beviser på, at kulturelle forskelle er den *primære* årsag til konflikter. De bagvedliggende årsager til voldsomme konflikter skal snarere findes i politiske og institutionelle forhold (svage statsinstitutioner), social og økonomisk ulighed, ulige fordeling af ressourcer eller miljø relaterede konflikter.

Nogle undersøgelser afslører, at kulturel mangfoldighed faktisk kan mindske risikoen for konflikter, fordi mangfoldigheden kan gøre det svært at mobilisere befolkningsgrupper i større stil.⁹ Adgang til mangfoldige kulturelle udtryk kan modvirke stereotyper baseret på fx etnicitet, religion eller køn. Kunst kan konfrontere stigmatisering af mennesker og fordomsfulde holdninger ved at fokusere på, hvad mennesker har til fælles.

Kultur har længe været opfattet som et **middel til at bygge bro og fremme dialog**, når relationer mellem mennesker er blevet ødelagt pga. konflikter. For et århundrede siden begyndte civilsamfund i de nordiske lande at organisere kulturel udveksling for at modarbejde spændinger, der påvirkede de nordiske relationer på tværs af grænser– udelukkende med det formål at fremme fredelig sameksistens, harmoni og dialog. Dette førte til et nordisk regeringssamarbejde, der sidenhen har udviklet sig til en permanent institution. Efter rædslerne under Den anden Verdenskrig var udsigten til fælles skridt på kulturområdet en afgørende faktor bag

Haag-konventionen om beskyttelse af kulturværdier i tilfælde af væbnet konflikt af 1954 blev skrevet efter de forfærdelige ødelæggelser, der fandt sted under Anden Verdenskrig. Haag-konventionen angiver, at kulturværdier skal beskyttes som menneskehedens fælles kulturarv. Præciseret i Konvention om Verdensarv "beskadigelse af kulturværdi tilhørende et folk betyder samtidig beskadigelse af menneskehedens kulturarv, idet hvert folk bidrager til verdens kulturer".

⁹ Collier. *Greed and Grievances*. World Bank, 2002 and UNDP. *Human Development Report 2004*.

etableringen af Europarådet, hvilket blev nedfældet i Artikel 1 i Europarådets statut.¹⁰

En af grundpillerne for **fredelig sameksistens** er følelsen af sikkerhed og tro på fremtiden, især efter en konflikt, der bunder i etnicitet eller religion. Kunst og kultur har i mange tilfælde vist sig at være effektive midler til at skabe respekt og forståelse og til at fremme fredelig sameksistens i post-konfliktramte områder og skrøbelige stater. Den kan skabe et frirum og en platform, hvor sensitive sociale, historiske og etniske forhold kan komme til udtryk og debatteres.

I konfliktramte områder vil Danmark fx kunne yde støtte til teaterprojekter, der kanalisere unges energi ind i kunst og kreative aktiviteter; kunst og kulturelle tilbud til traumatiserede befolkningsgrupper der prøver at få deres liv på fode igen; samt etablering af kulturelle mødesteder til udveksling og dialog som et alternativ til den politiske arena.

Ungdomscenter i Afghanistan. Etableringen af Afghanistans første ungdomscenter har været en stor succes med knap 2000 registrerede brugere, unge mennesker – hvoraf en tredjedel er piger. Og der er venteliste. Den danske organisation Verdenskulturcenteret fra København har indgået et partnerskab med den afghanske gruppe Moby Media Group. De aktiviteter, som centret tilbyder, omfatter bl.a. teater, sport og sprogkurser og ikke mindst kurser i medier og journalistik. Kurserne, som den danske organisation Dark Matters afholder i VJ'ing og musik, har vist sig at være meget populære. Centret summer af liv, og fornylig var det nødvendigt at finde en større bygning. Centret er registreret som NGO og arbejder på at etablere lignende centre andre steder i Afghanistan. **CKU i samarbejde med den Danske Ambassade i Kabul**

Teater i Mellemøsten. Betty Nansen Teatrets internationale afdeling for uddannelse og integration C:NTACT har arbejdet med unge irakiske flygtninge i Jordan og i flygtningelejren Balata på Vestbredden. I samarbejde med Yafa Cultural Centre har C:NTACT lært unge mennesker fra lejren at fortælle deres historie gennem dans, teater og film. C:NTACT-projekter er utrolig vigtige for unge, der lever i flygtningelejre langt væk fra en normal livsførelse. De bidrager til at skabe en identitet og et rum, hvori ungdommen kan udtrykke sig og fokusere på tanker og følelser i en barndom og ungdom med mange begrænsninger og mangel på frihed. Den aktive deltagelse af piger i dette projekt har været bemærkelsesværdig.

¹⁰ Etienne Grosjean. *Forty years of European Cultural Co-operation, 1954-1994*. Council of Europe Publishing, 1997.

6. Fremme interkulturel dialog og interkulturelt samarbejde

Danmark vil:

- Skabe dynamiske mødesteder i Danmark og i udviklingslandene som en fælles ramme for inspiration på tværs.
- Støtte kunstneriske co-produktioner inden for samtidskunst, der udtrykker aktuelle samfundstendenser i Danmark og udviklingslandene.
- Styrke den danske kunstscenes globale udsyn og bidrage til bæredygtige partnerskaber med kunstnere fra udviklingslandene.
- Øge offentlighedens interesse for og anerkendelse af kunst fra udviklingslandene.

Interkulturelt samarbejde er tæt knyttet til international solidaritet og kulturel frihed, som er nøgleprincipper i UNESCOs Konvention om Beskyttelse og Fremme af de Kulturelle Udtryksformers Mangfoldighed. Konventionen understreger vigtigheden af vores frihed og mulighed for at vælge kulturelle udtryksformer. Det henviser ikke blot til den individuelle ytringsfrihed, men også til lige adgang til et rigt og mangfoldigt udvalg af kulturelle udtryk fra hele verden – som vigtige elementer i styrkelsen af kulturel mangfoldighed og gensidig forståelse.

Støtte til partnerskaber, udveksling og netværksopbygning, som forbinder kulturaktører på tværs af grænser, styrker den interkulturelle dialog og det interkulturelle samarbejde. Herigennem åbnes for nye og mangfoldige former for kunstneriske og kulturelle udtryk, der kan give inspiration og professionelt input til kulturaktører og skabe nye muligheder for kunstneriske samproduktioner, publikumsudvikling og adgang til nye markeder og ressourcebaser. Desuden synliggør interkulturelt samarbejde i form af festivaler, events og andre typer kunstneriske præsentationer kunstnernes forskellige baggrunde, og det kan føre til en bedre forståelse af og respekt for andre kulturer i offentligheden. Kunstudveksling, netværk og partnerskaber er således ikke blot relevante værktøjer til berigelse og stimulering af den lokale kunstscene, men bidrager også til gensidig inspiration og tættere relationer mellem lande. Det gælder både mellem Nord og Syd og internt mellem lande i Syd.

Erfaringen viser, at bæredygtige resultater kan skabes gennem langvarige partnerskaber, der bygger på ligeværdigt engagement, klar ansvarsfordeling og gensidig respekt mellem kulturoperatører på tværs af landegrænser. Langvarigt engagement i partnerskaber kan tilføre den danske kunstscene et globalt perspektiv og tjene som inspiration til fremtidige initiativer. Partnerskaber kan også styrke strategiske netværk og kontakter for kunstnere og kulturelle institutioner fra Syd. Ved at støtte frie og åbne kunstneriske og kreative processer kan et fælles professionelt grundlag etableres mellem partnere, og gensidig refleksion og læring kan finde sted. Partnerskaber kan bryde grænserne mellem traditionel og nutidig kunst og fokusere på nye værker, der er relevante, kontekstuelle og udtrykker aktuelle samfundsmæssige emner i Danmark og i de respektive lande. Kunst er velegnet til at synliggøre kreative ressourcer og kompleksiteten i samfund, nedbryde stereotyper og stimulere nysgerrighed.

Dette indsatsområde omfatter blandt andet CKUs aktiviteter i Danmark gennem IMAGES-festivalerne, Ungdomsprogrammet og projekter, der støttes gennem Kunstpuljen.

7. Gennemførelse af strategien

I løbet af det seneste årti har den danske udviklingsindsats støttet adgang til kunst og kulturelle aktiviteter både på lokalt og globalt niveau. Det er der kommet en række vellykkede initiativer ud af, som denne strategi bruger som basis for yderligere at styrke inddragelsen af kunst og kultur som afgørende faktorer i udviklingssamarbejdet. En vigtig lære fra tidligere kultursamarbejder mellem Danmark og udviklingslande er, at stærke partnerskaber mellem kunstnere og kulturoperatører – organisationer, institutioner, private virksomheder mv. – er afgørende for, om et kultur- eller udviklingsinitiativ lykkes eller ej. Sådanne partnerskaber bør være baseret på de lokale partners behov og initiativer, og bygge på lighed, gennemsigtighed og bæredygtighed. For at sikre et stærkt, ægte og varigt engagement hos begge partnere bør samarbejdet endvidere bygge på fælles visioner – kunstneriske såvel som udviklingsmæssige – og klare driftsmæssige aftaler om metoder, budgetter, overførsel af knowhow osv. for at møde begge parter forventninger.

7.1 Principper

Der benyttes en **menneskerettighedsbaseret tilgang** til alle interventioner i overensstemmelse med Danidas overordnede udviklingsstrategi og Danidas praktiske implementering af denne tilgang.¹¹ De værdier, der er opstillet i Menneskerettighedserklæringen, understøtter implementering af strategien, som er baseret på ansvarlighed, gennemsigtighed, deltagelse, inddragelse og ligebehandling. Som en del af programforberedelsen gennemføres situationsanalyser på landeniveau.

Programmer og projekter **udføres på basis af behov i partnerlande** for at sikre relevans for de tiltænkte målgrupper og for at sikre langsigtede resultater. Der vil være fokus på lokalt ejerskab og bæredygtighed og med respektfulde partnerskaber som den centrale tilgang. Al støtte baseres på lokal relevans og behov samt højt kvalificerede nationale og internationale partnere.

Outreach vil sammen med **kapacitetsudvikling** stå centralt i kulturprogrammer på landeniveau. Aktiviteterne skal være relevante for – og række ud til – brede befolkningsgrupper. Kunstnere og kulturaktører understøttes i at sikre innovativ og høj kunstnerisk kvalitet. Dette kan opnås ved at involvere forskellige typer af partnere i samme program.

7.2 Målgrupper

De målgrupper, der skal nås gennem denne strategi, omfatter marginaliserede befolkningsgrupper i Danidas prioritetslande med særligt fokus på børn og unge pga. deres rolle i opbygningen af fremtidige samfund og deres rolle som

Vi ønsker at give børn og unge kompetence til at orientere og positionere sig i en kompleks virkelighed under stadig forandring. (fra Egmont Fondens Samtidskunstprojekt. (Hjort, Katrin og Lene Larsen (2003) At skabe sig - evaluering af projekt 'Samtidskunst og Unge'. Egmont Fonden, Roskilde Universitet)

¹¹ ”En menneskerettighedsbaseret tilgang til Danmarks udviklingssamarbejde. Vejledning og inspiration for politikdialog og -programmering”, Udenrigsministeriet, 2013

forandringsagenter. Endvidere støtter kultur- og udviklingsprogrammerne kunstnere og kulturaktører, der arbejder for forandring gennem kunst, og som kan fungere som forbilleder for andre. Det kan også omfatte støtte til kunstnere i eksil, som ikke har mulighed for at udtrykke sig frit i deres hjemland. I Danmark lægger CKU, som del af sit mandat til at kommunikere til den bredere offentlighed, også stor vægt på at involvere skoleelever og andre unge i interkulturelle aktiviteter og kunst og skabe kontakt med unge i udviklingslande.

7.3 Programmer og aktiviteter

Strategien implementeres gennem tre overordnede modaliteter: (1) Kultur- og udviklingsprogrammer i forbindelse med programmer i Danidas prioritetslande, (2) Kunstneriske og kulturelle aktiviteter i Danmark med forbindelse til udviklingslande, og (3) Udvikling af CKU til et videntcenter inden for kultur og udvikling gennem dokumentation, forskning og strategisk udvikling.

1. Kultur- og udviklingsprogrammer i udviklingslande

Kultur- og udviklingsprogrammer planlægges og implementeres af danske ambassader i samarbejde med CKU i Danidas prioritetslande samt i lande, hvor Danida støtter regionale programmer. Med udgangspunkt i erfaringerne fra de seneste ti år bygges fremtidige programmer primært op omkring partnerskaber mellem kunstnere og kulturaktører i udviklingslande og egnede partnere i nabolande eller Danmark. Valget af partnere baseres på behovet og relevansen i implementeringslandet med stærkt fokus på kapacitet og gensidighed.

CKU stiller ressourcer til rådighed til brug for planlægning og implementering af programmer sammen med ambassaderne. På baggrund af specifikke forespørgsler fra ambassader kan følgende programaktiviteter kombineres og tilpasses særlige behov i landet:

A. Baggrundsanalyse

En gennemgribende baggrundsanalyse udføres i landet for at sikre relevans og lokalt ejerskab af det projekt eller program, der skal igangsættes. Analysen udføres ved hjælp af rettighedsbaserede metoder i overensstemmelse med Danidas retningslinjer.

B. Partnerskabsprojekter

For at opnå en kritisk masse anbefales det at medtage mellem 3 og 5 partnerskaber pr. landeprogram. Det anbefales også, at programmerne planlægges til at vare i mindst tre år for at kunne opnå substantielle, bæredygtige resultater.

Partnerskaber kan indgås mellem aktører i udviklingslandet og egnede partnere i Danmark eller i lande i regionen. Følgende elementer kan indgå i partnerskabsprojekter:

- Kapacitetsudvikling gennem træningskurser og praktiske forløb for involverede partnere.
- Støtte til kunstnerisk produktion og organisationsudvikling til opbygning af stærke og bæredygtige strukturer.
- Fokus på køn/mangfoldighed, unge og geografisk balance.
- En regional dimension med mulighed for etablering af netværk med aktører i nabolande, som arbejder i lignende områder med henblik på gensidig læring og erfaringsdeling.

C. Regelmæssige partnermøder

Der stilles ressourcer til rådighed til etablering af platforme og aktivitetssteder til de partnere, der er involveret i programmerne, så de kan mødes regelmæssigt. Møderne kan involvere partnere i landet samt partnere fra regionen eller Danmark. Møderne tjener følgende formål:

- Videndeling mellem partnere
- Interaktion mellem partnere og ambassaderne
- Synlighed via mediedækning og andre ”public diplomacy”-aktiviteter

D. Kommunikation og eksponering

Information om de støttede aktiviteter og involverede partnere udbredes gennem kommunikation og eksponering, såsom:

- Kulturelle festivaler og events
- Kommunikationsmateriale om modelprojekter og ”best practices”
- Offentliggørelse af resultater og ”lessons learnt” i landet og i Danmark

E. Fleksibel finansiering

Som del af det overordnede programbudget kan ambassaderne i særlige tilfælde få adgang til begrænsede midler til små innovative projekter, kulturelle events, udvekslingsbesøg for kunstnere osv.

F. Teknisk assistance

Afhængigt af konkrete behov stiller CKU teknisk assistance til rådighed, fx gennem en lokal konsulent eller projektleder og kortvarig teknisk ekspertise.

G. Fokus på resultater

Et særligt **fokus på resultater** vil præge alle indsatser gennem monitorering og dokumentation af resultater. For at forbedre effekten af indsatserne vil der blive lagt vægt på at nå en **kritisk masse** gennem prioritering af fokuserede og koncentrerede aktiviteter.

2. Kunstneriske og kulturelle aktiviteter i Danmark med forbindelse til udviklingslande

Med udgangspunkt i kultur- og udviklingsprogrammer implementeres aktiviteter inden for kunst og kultur, der involverer kunstnere fra udviklingslande. At kommunikere et nuanceret billede af kunst og kultur fra udviklingslande, opbygge netværk og partnerskaber mellem aktører i Danmark og aktører i udviklingslande, samt styrke den interkulturelle dialog og det interkulturelle samarbejde vil være centrale elementer.

3. Forskning og dokumentation

Som selvejende institution under Udenrigsministeriet formidler CKU viden inden for kunst, kultur og udvikling i udlandet såvel som i Danmark. Med udgangspunkt i erfaringer, kernekompetencer og strategiske prioriteringer stiller CKU vejledning og støtte til rådighed for ambassader og andre aktører, der implementerer kultur- og udviklingsprogrammer.

CKU formidler vejledning i professionelle tilgange til kunst og kultur i tæt samarbejde med bl.a. Kulturstyrelsen samt gennem relevante netværk. Facilitering af workshops og erfaringsdeling blandt aktører, der arbejder inden for de samme professionelle kunstområder skaber rammerne for dynamisk dokumentation af "good practices" og "lessons learnt".

Gennem internationalt samarbejde, videndeling og benchmarking muliggør CKU policydialog og samarbejde med andre udviklingspartnere.

7.4 Finansiering

Kulturpuljen, der indgår i Finanslov 2013 som del af budgettet for det danske udviklingssamarbejde, forvaltes af Udenrigsministeret gennem CKU, og dækker følgende:

- Programfinansiering af aktiviteter med danske ambassader i Danidas prioritetslande samt regionale programmer.
- Finansiering af aktiviteter i Danmark gennem programmer, der styres af CKU: IMAGES, Kunstpulje og Ungdomsprogram.

I visse tilfælde kan kulturelle aktiviteter implementeres som en del af Danidas bredere udviklingsprogrammer i prioritetslande og finansieres gennem de pågældende programbudgetter.

Øvrige finansieringskilder omfatter private og offentlige fonde, Kulturministeriet, danske kommuner og den private sektor.

7.5 Programstyring

Samarbejdet mellem de danske ambassader og CKU omkring kultur- og udviklingsprogrammer i Danidas prioritetslande (herunder også regionale programmer) vil blive præciseret i forbindelse med udarbejdelse af resultatkontrakt (inklusive administrative retningslinjer) mellem CKU og Udenrigsministeriet.

7.6 Samarbejde med andre aktører

Kultur- og udviklingsprogrammer vil blive harmoniseret med andre udviklingspartnere i Danidas prioritetslande, og der vil blive etableret netværk og samarbejde med andre aktører på den kulturelle scene for at forankre programmerne i landet og for at fremme lokalt ejerskab.

Samarbejde med danske kulturinstitutioner og andre kulturaktører bliver en integreret del af CKUs arbejde i Danmark. Der bygges videre på allerede etablerede netværk og kontakter. Desuden styrkes det nordiske og europæiske samarbejde inden for kultur og udvikling som en del af processen med at udvikle CKU som videntcenter.

Center for Kultur og Udvikling (CKU) er en selvstændig institution, der blev oprettet i 1998 af Udenrigsministeriet.

CKU anser kunst og kreativitet som væsentlige parametre for bæredygtig, menneskelig og samfundsmæssig udvikling og som afgørende faktorer for demokrati, menneskerettigheder og vækst. Derfor arbejder CKU for at styrke et levende, frit og inkluderende kulturliv i udviklingslandene samt for at udvide danskernes viden om kunst og kultur i udviklingslandene.

CKU er aktuelt engageret i kultur- og udviklingsprogrammer i 11 af Danidas prioritetslande i samarbejde med de danske ambassader og gennemfører regionale kulturprogrammer i Mellemøsten og Afrika. Programmerne er baseret på partnerskaber mellem kunstnere og kulturelle aktører i udviklingslandene samt i Danmark.

CKUs engagement i Danmark omfatter IMAGES-festivaler, kunstneriske events gennem en Kunstpulje og et ungdomsprogram, hvor unge kunstnere fra udviklingslande kommer i kontakt med danske unge.

Ordlister over begreber med relation til kunst, kultur og udvikling

Kunstarter: De forskellige retninger inden for kreativ aktivitet, fx billedkunst, litteratur og scenekunst og musik. Motivationen eller formålet med en kunstart kan være: (i) kunst for kunstens skyld; det primære eller eneste mål for kunst kan være selvudfoldelse for den individuelle kunstner, der skaber det; (ii) Kommunikation; (iii) Kunst for politisk forandring, social analyse og/eller social kommentar; (iv) Uddannelse; (v) Underholdning; (vi) Kunst med psykologiske og helende formål for øje. (Oxford Dictionaries)

Kultur: (i) Det specifikke sæt åndelige, materielle, intellektuelle og emotionelle træk i et samfund eller en social gruppe, og det som den spænder over foruden kunst og litteratur, livsstil, måder at leve sammen på, værdisystemer, traditioner og overbevisninger; (ii) Specifikke udtryksformer gennem værker med kunstnerisk eller kulturel værdi. (UNESCO)

Kulturel dimension i udvikling: Kultur bidrager til både processen og resultatet af udvikling. Det har en tværgående rolle i forbindelse med at opnå udviklingsmål og er en drivende faktor i sig selv. Den dobbelte definition af kultur betyder, at arbejde med den kulturelle dimension indebærer: Kultur som summen af alle sociale praksisformer, fx i form af religion, sprog, uddannelse og sociale og familiemæssige skikke; Kultur som kunstneriske udtryk i form af: Udøvende kunstarter: teater, dans, film og musik, sprog og litteratur: bogindustrien, biblioteksudvikling, forfattersammenslutninger osv.; Billedkunst: at skabe billeder eller objekter inden for maling, skulpturer, tryk, fotografering og andre visuelle medier; kreative industrier; håndarbejde og design; kulturarv. (UNESCO)

Retten til kultur: Anerkendelse og beskyttelse af menneskeheden kreativitet og traditioner. Det er individets ret til at nyde kultur og til at fremme kultur og videnskab uden indblanding fra staten. I henhold til internationale menneskerettighedslove er regeringer forpligtede til at fremme og bevare kulturelle aktiviteter og artefakter, især dem af universel værdi. Internationale og regionale instrumenter beskytter en række nøglerettigheder med relation til kultur: (a) *Retten til kultur:* Retten til at deltage i det kulturelle liv; retten til at nyde fordelene ved videnskabelige fremskridt; individets ret til at nyde gavn af beskyttelse i forbindelse med de moralske og materielle interesser, som opstår ved enhver videnskabelig, litterær eller kunstnerisk produktion, som han/hun er ophavsmand til; retten til at være fri for statens indblanding i videnskabelig eller kreativ beskæftigelse; (b) Retten til at sikre, at kultur bevares og udvikles; (c) Retten til at være beskyttet fra skadelige kulturelle praksisser (Afrika); (d) Vigtigheden af internationalt kultursamarbejde. (International konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder; International lov om menneskerettigheder)

Kulturel frihed: Kulturel frihed er den frihed, som mennesket har til at vælge identitet—at være, hvem det er, og hvem det vil være—og til at leve uden at blive udelukket fra andre valg, der er vigtige for dem. Det er menneskets evne til at leve og være, hvad det vælger, med tilstrækkelige muligheder for at overveje andre muligheder. Kulturel frihed krænkes ved manglende respekt for eller manglende anerkendelse af værdier, institutioner og måden, hvorpå kulturelle grupper lever, eller

ved diskrimination og ufordelagtige forhold baseret på kulturel identitet. (UNDP)

Kulturel mangfoldighed: De mange forskellige kulturer og kulturelle forskelle (socialt, etnisk, religiøst, sprogligt, generationsafhængigt, seksuel orientering osv.), der eksisterer i verden, i et samfund eller i en institution. Kulturel mangfoldighed kan kun beskyttes og fremmes, hvis menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder, f.eks. ytrings-, informations- og kommunikationsfriheden, og individets mulighed for frit at vælge kulturelle udtryksformer (kulturel frihed) er garanteret. (UNESCO)

Kulturelle udtryksformer:

De udtryksformer, der følger af enkeltpersoners, grupper eller samfunds kreativitet, og som har et kulturindhold. (UNESCO)

Kulturelle aktiviteter, varer og tjenesteydelser: Henviser til de aktiviteter, varer og tjenesteydelser, som når de anskues ud fra deres særlige kvalitet, anvendelse eller bestemmelse, repræsenterer eller overleverer kulturelle udtryksformer, uafhængigt af den kommercielle værdi, de måtte have. Kulturelle aktiviteter kan være et mål i sig selv, eller de kan bidrage til produktionen af kulturelle varer og tjenesteydelser. (UNESCO)

Kulturel identitet: En gruppes eller et individs identitet for så vidt angår den eller dets påvirkning ved at tilhøre en gruppe eller kultur. Identitet er multidimensionalt på basis af en samling forskellige kulturelle identifikationsområder. Disse kan være resultatet af diverse forhold, herunder: sted(er), køn, race, historik, nationalitet, sprog, seksuel orientering, religiøs overbevisning, etniske tilhørsforhold, æstetik, generation og endda spisevaner. (Anderson, Bourdieu et al.)

Kreative industrier: De industrier, som har deres oprindelse i individuel kreativitet, færdigheder og talent, og som har potentiale til at skabe værdi og job gennem generering og udnyttelse af intellektuel ejendom - reklame, arkitektur, kunst, håndarbejde, design, film, video og fotografering, digital økonomi, musik og billedkunst og udøvende kunstarter, forlagsvirksomhed, fjernsyn og radio. (UK Creative Industries Task Force, 1997)

Interkulturel dialog: En interkulturel dialog er en proces, der består af en åben og respektfuld udveksling eller interaktion mellem individer, grupper og organisationer med forskellig kulturel, etnisk, religiøs, sproglig baggrund eller verdensanskuelse. Formålet med interkulturel dialog omfatter bl.a.: at udvikle en dybere forståelse af forskellige perspektiver og praksisser; at øge deltagelse i og friheden og evnen til at foretage valg; at fremme lighed; og til at forbedre kreative processer. (Council of Europe Whitepaper on Intercultural Dialogue)

Ytringsfrihed: Retten til at udtrykke sine ideer og meninger frit gennem tale, skrift og andre former for kommunikation, men uden bevidst at ville skade en anden person og/eller omdømme ved falske eller vildledende udtalelser. Retten til ytringsfrihed er anerkendt som en menneskeret i henhold til Artikel 19 i Menneskerettighedserklæringen og anerkendes i internationale love om menneskerettigheder i den Internationale konvention om civile og politiske rettigheder (ICCPR)